

VALERIO MASSIMO MANFREDI

ALEXANDER

VELKY

DOBYVATEL'

ALEXANDER VEL'KÝ

VALERIO MASSIMO MANFREDI

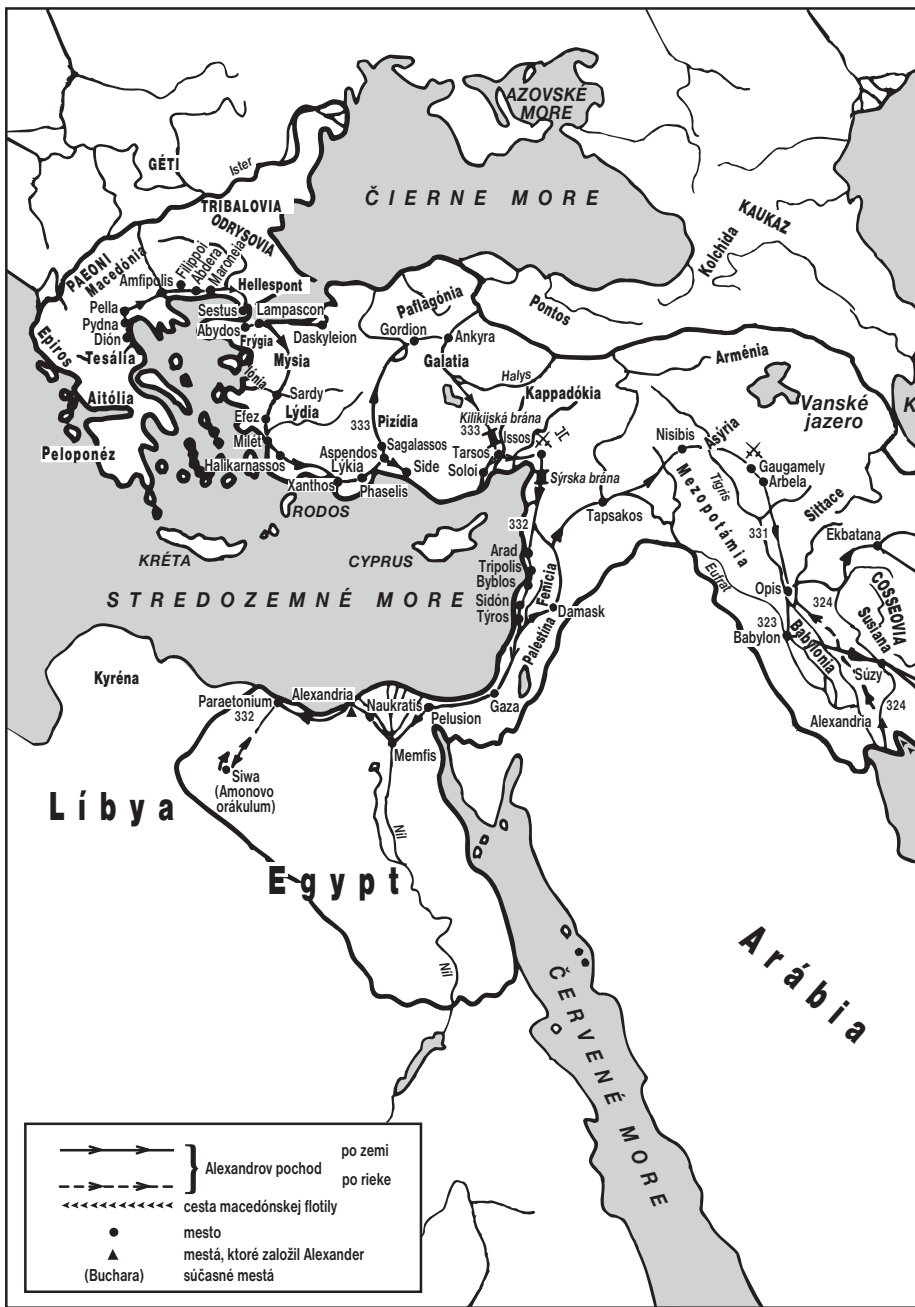
ALEXANDER VELKÝ

DOBYVATEL'

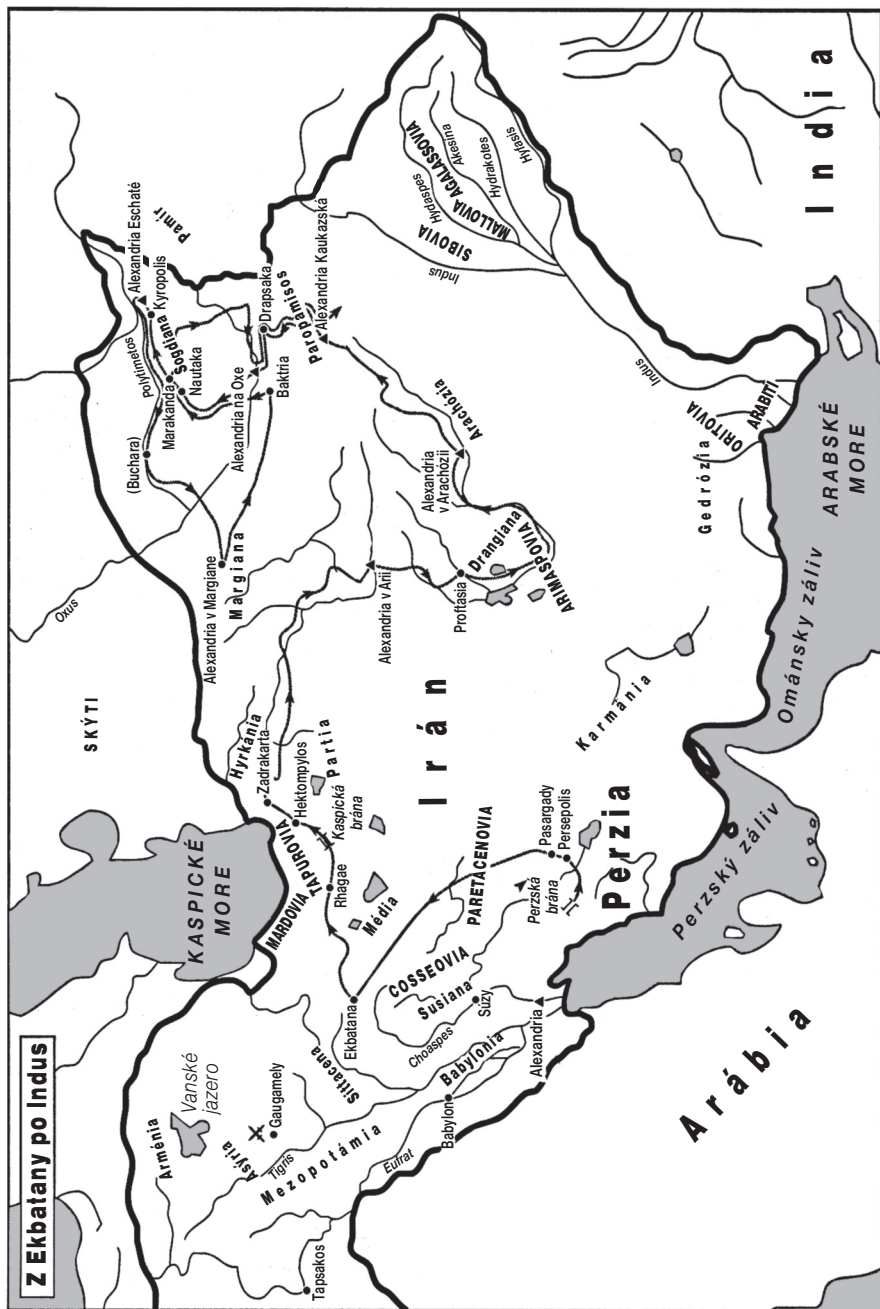
Z taliančiny preložila

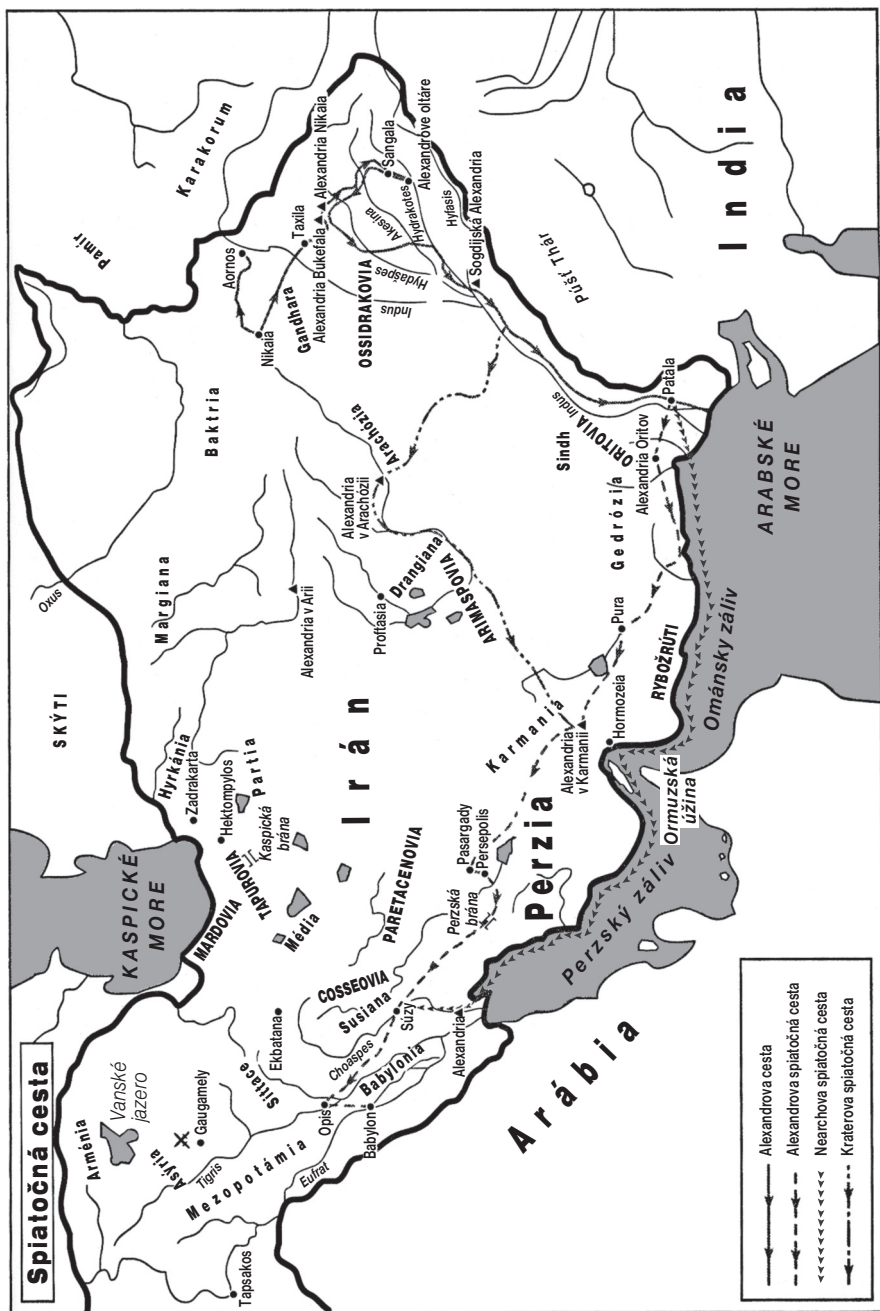
MÁRIA ŠTEFÁNKOVÁ

slovarť

Copyright © Arnoldo Mondadori Editore S. p. A., Milano 1998

© Mondadori Libri S. p. A., Milano 2015

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,

Bratislava 2001, 2016

Translation © Mária Štefánková 2001, 2016

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Z talianskeho originálu Valerio Massimo Manfredi: Alexandros,

Il confine del mondo, ktorý vyšiel vo vydavateľstve Mondadori

v roku 1998, preložila Mária Štefánková.

Vydalo Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o. v Bratislave v roku 2016.

Zodpovedná redaktorka Marta Činovská

Jazyková korektúra Tatiana Dunajová

Editorka Darina Zaicová

Návrh obálky Daniel Markovič

Zalomenie ITEM, s. r. o., Bratislava

Tlač Patria I, spol. s r. o., Prievidza

ISBN 978-80-556-2248-4

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

www.slovart.sk

Kráľ sa vydal na cestu cez púšť koncom jari cestou, ktorá viedla z Amonovej oázy priamo k brehom Nílu pri Memfise. Celé hodiny cválal na chrbte sarmatského žrebca, zatiaľ čo Bukefalos bežal popri ňom bez uzdy a postroja. Alexander vedel, že je pred ním dlhá cesta, a usiloval sa svojho koňa čo najviac šetriť, aby mu mohol čo najdlhšie slúžiť.

Po troch týždňoch pochodu pod páliacim slnkom a po ďalších tvrdých skúškach sa zjavila tenučká zelená čiara, lemujúca úrodné brehy Nílu, no kráľ akoby necítil ani únavu, ani hlad či smäd, taký bol ponorený do svojich myšlienok a spomienok.

Druhovia ho nerušili v rozjímaní, lebo si uvedomovali, že chce byť sám aj v tomto širom, rozľahlom púštnom priestore s pocitom nekonečnosti, so strachom z nesmrteľnosti, s vášňami svojej duše. Dalo sa s ním rozprávať iba večer, a vtedy niektorý z priateľov zašiel k nemu do stanu, kde mu Leptina pripravovala kúpeľ.

Jedného dňa ho Ptolemaios prekvapil otázkou, ktorú v sebe nosil už dlho: – Čo ti povedal boh Amon?

– Nazval ma „synom“, – odvetil Alexander.

Ptolemaios zdvihol špongiu, ktorá vypadla Leptine z rúk, a podal jej ju. – A ty si sa ho čo pýtal?

– Spýtal som sa ho, či sú vrahovia môjho otca mŕtvi, alebo či niektorý z nich prežil.

Ptolemaios nepovedal nič. Počkal, kým kráľ vyjde z vane, položil mu na plecía čistý ľanový uterák a začal ho ním drhnúť. Keď sa k nemu Alexander obrátil, uprene sa mu zahľad až do duše a spýtal sa ho: – Máš teda rád svojho otca Filipa, aj keď si sa stal bohom?

Alexander si vzdychol: – Keby si mi túto otázku nepoložil ty, povedal by som, že sú to slová Kallistena či Kleita Nera. Podaj mi svoj meč. – Ptolemaios naňho prekvapene pozrel,

ale neodvážil sa namietat'. Vytiahol meč z pošvy a podal mu ho. On ho vzal a ostrím si zarezal do ruky, až mu vytiekol červený pramienok.

- Čo je toto, vari nie krv?

- A čo iné?

- Je to krv, však? Nie je to „*ikor*“, o ktorom sa hovorí, že koluje v žilách vyvolených“? – pokračoval, citujúc verš z Homéra. – Takže, priateľ môj, usiluj sa ma pochopiť, a nie zbytočne zraňovať, ak ma máš rád.

Ptolemaios pochopil a ospravedlnil sa za to, ako sa s ním rozprával, a Leptina mu zatiaľ umývala ruku vínom a obväzovala ranu.

Alexander si všimol, aký je Ptolemaios skormútený, a pozval ho na večeru, aj keď toho nemali veľa na jedenie: suchý chlieb, datle a kyslé palmové víno.

- Čo teraz urobíme? – spýtal sa ho Ptolemaios.

- Vrátime sa do Týru.

- A potom?

- Neviem. Myslím si, že Antipatros mi dá vedieť, čo sa robí v Grécku, a od našich informátorov už budeme mať správy, čo chystá Dareios. Podľa toho sa rozhodneme.

- Viem, že Eumenes ti už oznámil, aký osud postihol tvojho švagra Alexandra z Epira.

- Áno, žiaľbohu. Moja sestra Kleopatra je zdrvená, a rovnako aj matka, ktorá ho veľmi milovala.

- Ja si však myslím, že najväčšmi trpíš ty. Mýlim sa?

- Myslím, že máš pravdu.

- Čo vás tak pevne pútalo okrem dvojitého rodinného puta?

- Veľký sen. Teraz leží všetko to, o čom sme snívali, na mojich pleciach. Jedného dňa sa dostaneme do Itálie, Ptolemaios, a zničíme barbarov, ktorí ho zabili.

Nalial priateľovi trochu palmového vína a povedal: – Nechcel by si si vypočuť zopár veršov? Dal som zavolať Tessala, aby mi robil spoločnosť.

- Veľmi rád. Ktoré si vybral?

- Verše o mori od rozličných básnikov. Táto krajina s nekonečným pieskom mi pripomína more a jej vyprahnutosť vzbudzuje moju túžbu po ňom.

Sotva Leptina odpratala dva malé stolíky, vošiel herec. Mal kostým a nalíčenú tvár: oči podmaľované bistro, pery zvýraznené miniom nadobudli trpký výraz tragických masí-

ek. Dotkol sa citary, vylúdlil z nej niekoľko tichých akordov a začal:

*Vánok morský, vánok,
ktorý poháňaš lode
po chrbtoch vln,
kam ma odnesieš?*

Alexander ho uchvátené počúval v hlbokom tichu noci, počúval jeho hlas, schopný vyjadriť akúkoľvek intonáciu, rozochvieť sa všetkými ľudskými pocitmi a vášňami, napodobniť závan vetra či dunenie hromu.

Sedeli hlboko do noci a počúvali hlas veľkého herca, ktorý sa menil s každým odtienkom, lamentoval v plači žien či pyšne sa vzpínal v kriku hrdinov. Keď Tesselos skončil vystúpenie, Alexander ho objal. – Ďakujem, – povedal mu s lesknúcimi sa očami. – Vyvolal si sny, ktoré ku mne v noci prídu. Teraz si choď ľahnúť: zajtra nás čaká dlhý pochod.

Ptolemaios ešte zostal na pohár vína.

– Myslievaš niekedy na Pellu? – spýtal sa ho odrazu. – Myslievaš na svoju matku a na otca, keď sme ešte boli deti a preháňali sme sa na koňoch po macedónskych vrškoch? Na vody našich riek a jazier?

Alexander akoby na chvíľku premýšľal a potom odvetil: – Áno, často, ale pripadá mi to ako veľmi vzdialená minulosť. Žijeme taký intenzívny život, že každá hodina je ako jeden rok.

– To značí, že zostarneme predčasne, nie?

– Možno... a možno nie. Lampa, ktorá v sále najjasnejšie svieti, je odsúdená na to, aby zhasla ako prvá, ale všetci pozvaní si budú spomínať na to, aké krásne a obdivuhodné bolo jej svetlo na slávnosti.

Odhrnul stanovú plachtu a vyšli s Ptolemaiom von. Nebo nad púšťou sa ligotalo nespočtým množstvom hviezd a obaja mládenci zdvihli pohľad na tú nádheru.

– A toto je možno aj osud hviezd, ktoré najväčšmi žiaria na nebeskej klenbe. Nech je tvoja noc pokojná, priateľ môj.

– Aj tvoja, Alexander, – odvetil Ptolemaios a pobral sa k svojmu stanu na okraji tábora.

O päť dní dorazili na breh Nílu pri Memfise, kde na nich čakal Parmenión s Nearchom, a ešte tej noci sa Alexander stretol s Barsinou. Bola ubytovaná v honosnom paláci, kto-

rý patrila faraónovi, a jej komnaty boli vo vyvýšenej časti paláca, vystavenej vánku, ktorý večer prinášal príjemné ochladenie a rozfukoval záclony z modrého byssu, ľahučké ako motýlie krídla.

Čakala ho v jemnom iónskom odeve, sediac v kresle s opierkami zdobenými zlatom a smaltom. Čierne vlasy rozpustené na pleciach a na hrudi sa jej fialkasto leskli a bola zľahka nalíčená na egyptský spôsob.

Svetlo mesiaca a lúčov ukrytých za alabastrovými tienidlami sa spájalo do atmosféry voňajúcej nardom a aloe, ktorá sa chvela jantárovými odleskami v onyxových misách plných vody s lotosovými kvetmi a ružovými lupienkami. Spoza zásteny, pomaľovanej lístkami brečtanu a lietajúcimi vtákmi, vychádzal tichý, nežný zvuk flaut a harfy. Steny boli ozdobené starými egyptskými maľbami – scénami nahých tancujúcich dievčat, ktoré sa vlnili pri zvukoch lutny a bubienkov pred kráľovskou dvojicou na tróne, a v kúte stála veľká posteľ s modrým baldachýnom, podopretým štyrmi stĺpmi z pozláteného dreva s hlavicami v tvare lotosových kvetov.

Alexander vošiel dnu a zahľadel sa na Barsínu dlhým, žiarivým pohľadom. V očiach mal ešte oslepujúcu žiaru púšte, v ušiach mu zneli tajné zvuky amonského orákula, z celého tela vyžarovala aura čarovného zázraku: zo zlatistých vlasov, ktoré mu hladili plecia, zo svalnatej hrude pokrytej jazvami, z meňavej farby očí, z jemných, nervózných rúk popretkávaných spleťou modrastých žíl. Nahé telo mal zahalené iba do ľahučkej chlamydy, na ľavom pleci prichytenej starodávnej striebornej sponou, ktorá patrila k odvekému dedičstvu jeho rodu, a čelo mu zdobila zlatá stuha.

Barsina vstala a v tej chvíli sa stratila v žiari jeho pohľadu. Zašepkala: – *Aléxandre...* – Zovrel ju do náručia, bozkával jej vlhké plné pery s chuťou zrelých datlí a uložil ju na posteľ, hladiac jej boky a teplú voňavú hrud.

No odrazu kráľ zacítil, ako jej pod jeho rukami v okamihu zľadovatela pokožka a stuhli údy a postrehol vo vzduchu výhražné chvenie, ktoré vyhrotilo jeho momentálne utlmené zmysly bojovníka. Bleskovo sa obrátil na chrbát, aby sa hroziacemu nebezpečenstvu obrátil zoči-voči, keď sa naňho v skoku vrhlo akési telo, zbadal zdvihnutú ruku s dýkou a začul prenikavý, divý výkrik, ktorý sa rozľahol medzi stenami miestnosti spolu s Barsininým, plným náreku a bolesťou.

Alexander ľahko premohol útočníka, pritisol ho k dlážke a vykrútiac mu zápästie ho prinútil, aby pustil zbraň. A hneď by ho aj bol prihlušil ľazkým svietnikom, ktorý schytil zo stola, keby nebol pätnástročného chlapca spoznal: bol to Heteokles, starší syn Memnona a Barsiny! Mľádenec bojoval ako mladý ľev chytený do pasce, chrľil zo seba nadávky, hrýzol a škriabal, keďže sa už nemohol zmocniť dýky.

Stráže privolané hlukom vbehli dnu a chlapca zajali. Veliteľ hľadky si uvedomil, čo sa tu stalo, a zvolal: – Atentát na kráľa! Odvedte ho, mučte a odsúďte!– No Barsina sa s plačom vrhla k Alexandrovým nohám: – Ušetri ho, pane mój, ušetri život môjho syna, zaprisahávam ťa!

Heteokles sa na ňu pohrdavo pozrel, potom sa obrátil k Alexandrovi a povedal: – Radšej ma daj zabiť, lebo ja sa ešte tisíc ráz pokúsim o to, čo som urobil pred chvíľou, až kým nepomstím život a česť svojho otca. – Chvel sa od rozrušenia z útoku a od nenávisti, ktorá mu spaľovala srdce. Kráľ dal strážam znamenie, aby sa stiahli.

– Ale pane... – zaprotestoval veliteľ.

– Choďte! – rozkázal Alexander. – Nevidíte, že je to len chlapec? – Muži poslúchli. Alexander sa obrátil k Heteoklovi: – Česť tvojho otca je neporušená a život mu vzala smrteľná choroba.

– To nie je pravda! – vykrikoľ chlapec. – Ty si ho dal otráviť a teraz... teraz si berieš jeho ženu. Si muž bez cti!

Alexander k nemu podišiel a zopakoval mu pevným hlasom. – Obdivoval som tvojho otca, pokladal som ho za jediného seberoľného protivníka a sníval som len o tom, že sa jedného dňa stretne v boji muža proti mužovi. Nikdy by som ho nebol dal otráviť: ja sa staviám svojim nepriateľom tvárou v tvár, s mečom a oštepom v ruke. Čo sa týka tvojej matky, obeťou som tu ja, ja, čo na ňu myslím v každej chvíľi, ja, čo som pre ňu stratil svoj pokojný spánok. Láska je božská osudová sila. Človek sa jej nevyhne ani neubrání, tak ako sa nevyhne slnku a dažďu, narodeniu a smrti.

Barsina vzlykala v kútiku s tvárou v dlaniach.

– Svojej matke nepovieš nič? – spýtal sa kráľ.

– Od chvíľe, keď sa jej dotkli tvoje ruky, už nie je mojou matkou, nie je mi ničím. Radšej ma zabite. Inak zabijem ja vás: obetujem vašu krv tieňu svojho otca, aby mal pokoj v Hádovej ríši.

Alexander sa obrátil k Barsine: – Čo mám robiť?

Barsina si utrela oči a ovládla sa. – Pusť ho, prosím ťa. Daj mu koňa a nejaké jedlo a pusť ho. Urobíš to pre mňa?

– Varujem ťa, – zopakoval chlapec, – ak ma pustíš, pôjdem k Veľkému Kráľovi a vyžiadam si od neho výzbroj a meč, aby som mohol bojovať proti tebe.

– Ak to musí byť, nech je tak, – vyhlásil Alexander. Potom zavolať strážu a rozkázal, aby chlapca pustili a dali mu koňa a nejaké zásoby.

Heteokles sa usiloval ukryť silné emócie, ktoré ním lomcovali, kým mlčky šiel ku dverám, no matka naňho zavolała:

– Počkaj. – Chlapec sa na okamih zarazil, no obrátil sa k nej chrbtom a prekročil prah z miestnosti na chodbu.

Barsina zopakovala: – Počkaj, prosím ťa. – Otvorila truhlicu, vytiahla z nej lesklú zbraň v pošve a podala mu ju. – Toto je meč tvojho otca.

Chlapec ho vzal a pritisol si ho na hrud'. Dolu tvárou mu stekali slzy a na lícach zanechávali mokré jarčeky.

– Zbohom, syn môj, – povedala Barsina hlasom zlomným od plaču. – Nech ťa ochraňuje Ahura Mazda a nech ťa ochraňujú bohovia tvojho otca.

Heteokles sa rozbehol po chodbe a utekal dolu schodmi až na nádvorie paláca, kde mu strážu podali opraty koňa. Chystal sa mu vyskočiť na chrbát, keď z bočného vchodu vybehol tiež: jeho brat Phraates.

– Vezmi ma so sebou, prosím ťa. Už nechcem byť väzňom týchto *yauna*. – Heteokles na okamih zaváhal a jeho brat naliehal: – Vezmi ma so sebou, prosím ťa, prosím ťa! Nie som ťažký, kôň nás odnesie oboch, kým nezoženieme ďalšieho!

– Nemôžem, – odvetil Heteokles. – Si primalý, a potom... niekto musí zostať s matkou. Zbohom, Phraates. Stretneme sa, keď sa skončí táto vojna. A ja osobne ťa oslobodím.

Zotrvali v dlhom objatí. Mladší brat srdcervúco nariekal. Starší sa od neho odtrhol, vyskočil na koňa a odcválal.

Barsina celú scénu videla z okna svojej izby a chcelo sa jej zomrieť pri pohľade, ako jej pätnásťročný syn cvalom mizne v tme, ako sa rúti do neznámej temnoty. Bezútešne plakala a myslela na trpký osud ľudských bytostí. Len prednedávnom sa cítila ako jedna z bohýň na Olympe, ktoré videla namaľované na obrazoch a vytesané v súsošiach umelcov *yau-na*, no teraz by si ochotne vymenila osud hoci s tou najposlednejšou otrokyňou.

2

Alexander dal postaviť dva mosty z lodiek, aby vojsko mohlo prejsť na východnú stranu Nílu. Tu sa opäť stretol s vojakmi a dôstojníkmi, ktorých ustanovil ako dozor nad krajinou, a keď videl, že sa dobre správali, rozdelil im práva i povinnosti tak, aby sa moc v tejto nesmierne bohatej krajine nemohla sústrediť v rukách jediného človeka.

No osud chcel, aby tie dni, keď ho Egypt po návrate z Amonovej svätyne prijímal a oslavoval ako boha a korunoval ako faraóna, boli poznačené smutnými udalosťami. Takmer každý deň bol svedkom Barsininho zúfalstva, no ešte väčšie nešťastie len malo nasledovať. Parmenión mal okrem Filotasa ďalších dvoch synov: Nikanora, dôstojníka v oddiele *hétairov*, a Hektora, devätnásťročného mládenca, ktorého generál nesmierne ľúbil. Hektor, uchvátený pohľadom na armádu prechádzajúcu cez Níl, sa rozhodol nasadnúť na egyptský čln z papyru, aby si mohol celé divadlo nerušene vychutnať. Z mladíckej nerozvážnej vystatovačnosti si obliekol ťažké brnenie a krikľavý slávnostný plášť a vzpriamene stál na prove, kde ho všetci mohli obdivovať.

Odrazu však do člna čosi narazilo, možno sa v tom okamihu vynoril na hladinu hroch, a čln sa mocne otriasol. Chlapec spadol do vody a vzápätí zmizol pod hladinou, kam ho stiahlo ťažké brnenie, šaty a plášť nasiaknutý vodou.

Egyptskí veslári sa bez váhania vrhli do vody, to isté spravili aj mnohí macedónski vojaci, i jeho brat Nikanor, ktorý nehodu videl, nehľadiac na nebezpečenstvo zubov a papúl krokodílov, takých hojných v týchto vodách, ale všetko zbytočne. Parmenión sa len bezmocne díval na tragédiu z východného brehu, odkiaľ sledoval presun vojska.

Zanedlho sa o všetkom dozvedel aj Alexander, a hneď dal príkaz fenickým a cyperským námorníkom, aby sa pokúsili

získať aspoň chlapcovo telo, ale ich úsilie bolo márne. Ešte v ten istý večer, po dlhých hodinách neúspešného hľadania, na ktorom sa zúčastnil aj kráľ osobne, zašiel navštíviť starého generála zdrveného bolesťou.

- Ako mu je? - spýtal sa Filotasa, ktorý vzpriamene stál pred stanom, akoby strážil samotu svojho otca. Priateľ bezútešne potriasol hlavou.

Parmenión sedel na zemi, v temnote a tichu, a do tmy svietila len jeho biela hlava. Alexander cítil, ako sa mu roztriasli kolená; pociťoval hlboký súcit s týmto statočným a verným človekom, ktorý ho toľko ráz podráždil nabádaním na opatrnosť a pri ktorom si vždy nevdojak spomenul na veľkosť svojho otca. V tejto chvíli mu pripomenul storočný dub, roky odolávajúci búrkam a víchriciam, ktorý znenazdajky zlomil blesk.

- Prišiel som za tebou na veľmi smutnú návštevu, generál, - začal neistým hlasom, a kým sa naňho díval, nevedel z mysle zahnať posmešnú básničku, ktorú zvykol vyspevovať ako dieťa, keď videl generála s bielymi vlasmi na bojových poradoch u svojho otca:

*Starý vojak, krutý boj,
padne na zem, ojojoi!*

Parmenión, začujúc hlas svojho kráľa, takmer automaticky vstal a zlomeným hlasom sa mu podarilo povedať: - Ďakujem, že si prišiel, pane.

- Urobili sme všetko preto, aby sme našli telo tvojho chlapca, generál. Ja by som... bol by som dal hocičo, len aby...

- Ja viem, - odvetil Parmenión. - Príslovie hovorí, že v čase mieru synovia pochovávajú svojich otcov a v čase vojny zasa otcovia pochovávajú synov, ale ja som vždy dúfal, že ma osud ušetrí tejto hrôzy. Vždy som dúfal, že mňa prvého zasiahne hrot šípu či ostrie meča. Lenže...

- Bol to hrozný úder osudu, generál, - povedal Alexander. Jeho oči sa medzitým prispôsobili šeru v stane, a teraz už rozoznal Parmeniónove črty strhané bolesťou. Akoby bol v okamihu zostarol o desať rokov: červené oči, zvädnutná, zvráskavená pleť, rozstrapatené vlasy; ani po tých najťažších bitkách nevyzeral takto.

- Keby bol padol... - povedal, - keby bol padol s mečom v ruke, videl by som aspoň dôvod: sme predsa vojaci. Ale takto... takto... Utopený v tej blatistej rieke, rozhryzený a zožratý tými príšerami: Och, bohovia, bohovia v nebi, prečo? Prečo? - Zakryl si tvár rukami a vypukol v dlhý, srdcer-vúci plač.

Pri pohľade na toľké utrpenie Alexander nevedel nájsť slová. Zamrmlal iba: - Som zdrvený... som zdrvený. - Vyšiel von, pozdraviac Filotasa pohľadom plným súcitu. V tej chvíli už prichádzal ďalší brat, Nikanor, aj on s tvárou poznačnou bolesťou a námahou, ešte mokrý a zablatený.

Na druhý deň dal kráľ postaviť pomník na mládencovu počesť a osobne slúžil smútočné obrady. Vojaci, zoradení podľa oddielov, desať ráz zakričali jeho meno, aby sa jeho pamiatka nestratila, ale nebolo to také, ako keď kričali mená svojich druhov, ktorí padli v horách Trákie a Ilýrie, medzi zasneženými vrcholkami, pod blankytnou oblohou. V tejto pochemúrnej, ťaživej atmosfére nad bahnistou vodou Hektorovo meno hneď pohltilo ticho.

Ešte toho večera kráľ zašiel za Barsinou. Našiel ju plačúc ležať na posteli. Jej dojka mu prezradila, že už dlho takmer nič nejde.

- Nesmieš sa tak poddávať zúfalstvu, - povedal jej Alexander. - Tvojmu chlapcovi sa nič nestane: dvom svojim mužom som prikázal sledovať a ochraňovať ho.

Barsina sa zdvihla a sadla si na okraj posteľe. - Ďakujem ti. Sňal si mi kameň zo srdca... aj keď hanba zostáva. Moji synovia ma odsúdili a zavrhli.

- Mýliš sa, - vyhlásil Alexander. - Vieš, čo povedal tvoj chlapec mladšiemu bratovi? Prezradili mi to strážne. Povedal mu: „Musíš zostať s mamou.“ To značí, že ťa má rád, a to, čo robí, robí preto, lebo to pokladá za správne. Musíš byť naňho hrdá.

Barsina si utrela oči. - Je mi ľúto, že sa toto všetko stalo. Chcela som ti prinášať radosť, chcela som byť nablízku vo chvíli tvojho triumfu, ale namiesto toho sa mi chce neustále plakať.

- Plač sa pripája k plaču, - povedal Alexander. - Parmenión prišiel o najmladšieho syna. Celé vojsko smúti a ja som tragédii nemohol zabrániť. Veľmi mi nepomôže, že som sa

stal bohom... Ale teraz si sadni, prosím ťa, a najedz sa so mnou: musíme spoločne nájsť radosť, o ktorú sa nás usiluje obrať neprajný osud.

Admirál Nearchos dostal rozkaz odplávať smerom k Fenícii, zatiaľ čo vojsko sa vracalo po súši, po ceste, ktorá viedla medzi morom a púšťou. Keď sa priblížili ku Gaze, zo Sidónu prišiel posol so zlou správou. – Kráľ môj, – ohlásil, keď zoskočil z koňa, sotva lapajúc po dychu, – Samaritáni zaživa upálili tvojho vládcu v Sýrii, veliteľa Andromacha, a predtým ho dlho mučili.

Alexander roztrpčený nedávnymi udalosťami vybuchol: – Kto sú to, – spýtal sa, – kto sú to tí Samaritáni?

– Barbari, ktorí žijú v horách medzi Judeou a horou Karmelos a ich mesto sa volá Samária, – odvetil posol.

– A nevedia, kto je Alexander?

– Možno to vedia, – pridala sa Lysimachos, – ale nedbajú na to. Myslia si, že nepotrebaní ujdú tvojmu hnevu.

– V tom prípade sa mýlia, – vyhlásil kráľ a dal rozkaz ihneď pokračovať v pochode. Bez prestania postupovali až do Akry a tam sa vydali na východ smerom do vnútrozemia, ľahká jazda Triballov a Agrianov a na čele Hrot v plnej výzbroji. Viedol ich kráľ osobne, sprevádzaný priateľmi, zatiaľ čo ťažká jazda, záložné oddiely a jazda *hétairov* zostali na pobreží pod Parmeniónovým velením.

Na miesto dorazili podvečer celkom neočakávane: Samaritáni boli naozaj národ pastierov – ľudia roztrúsení po vrchoch a dolinách, kde pásli svoje stáda. Za tri dni vyhoreli všetky ich osady a hlavné mesto, čo bola vlastne trochu väčšia dedina obohnaná múrom, bolo zbúrané do základov a chrám, veľmi chudobná svätyňa bez jedinej sochy či obrazu, bol vypálený do tla.

Vpád bol dovŕšený, keď padli tiene tretej noci. Kráľ sa rozhodol utáboriť aj so svojimi mužmi v horách a vyčkať na nasledujúci deň, keď chcel pokračovať v ceste na morské pobrežie. Vo všetkých priesmykoch stáli zdvojené stráže, aby sa vyhol nečakaným útokom, horeli vatry osvetľujúce strážne miesta, a noc prebehla pokojne. Chvilku pred svitaním kráľa zobudil dôstojník, veliaci poslednej strážii, istý Tesálčan z Larissy menom Eurialos: – Pane, poď sa pozrieť.

– Čo sa stalo? – spýtal sa Alexander a okamžite skočil na rovné nohy.

- Od juhu niekto prichádza. Vyzerá to na delegáciu.
- Delegácia? Kto to môže byť?
- Neviem.
- Na juhu je len jediné mesto, - zamyslel sa Eumenes, ktorý bol už dávno hore a stihol prejsť prvý inšpekčný okruh, - Jeruzalem.

- Čo je to za mesto?
- Je to hlavné mesto kráľovstva bez kráľa: kráľovstva Židov. Je obkolesené horami a strmými múrmi.

Kým sa zhováral s Eumenom, malá skupinka prišla na dohľad prvej zo stráží a pýtala si dovoľenie prejsť.

- Pustte ich, - rozkázal Alexander. - Prijmem ich pred svojím stanom. - Zakryl si plecيا plášťom a sadol si na poľnú stoličku.

Medzitým jeden z členov delegácie, ktorý nepochybne rozprával po grécky, prehodil zopár slov s Eurialom a pýtal sa ho, či ten mládenec v červenom plášti sediaci pred stanom je kráľ Alexander. Keď dostal kladnú odpoveď, podišiel bližšie a s ním celý zvyšok skupiny. Bolo jasné, že je to najvýznamnejší člen skupiny: bol to stariec strednej postavy s dlhou, starostlivo upravenou bradou, na hlave mal tuhú mitru a okolo krku náhrdelník s dvanástimi rôznofarebnými kameňmi. Prehovoril ako prvý a jeho hrdelný a zároveň melodický jazyk s občasnými výraznými prídychmi sa Alexandrovi videl podobný ako jazyk Feničanov.

- Nech ťa ochraňuje Pán, veľký kráľ, - preložil tlmočník.
- O akom pánovi hovoríš? - spýtal sa Alexander, lebo starcove slová v ňom vzbudili zvedavosť.

- O našom Pánu Bohu, Bohu Izraela.
- A prečo by ma mal ochraňovať váš boh?
- Už to urobil, - odvetil stariec, - lebo ťa bez úhony vyvie-dol z mnohých bitiek a priviedol ťa až sem, kde si zničil rúhanie Samaritánov.

Alexander potriasol hlavou, akoby slovám tlmočníka vôbec neporozumel. - Čo je to rúhanie? - spýtal sa. No v tej chvíli zacítil ruku, ktorá ho chytila za plece. Obrátil sa a zbadal Aristandra zahaleného v bielom plášti so zvláštnym výrazom v tvári.

- Rešpektuj tohto muža, - zašepkal mu do ucha. - Jeho boh je celkom iste mocný.

- Rúhanie, - vysvetlil tlmočník, - je urážka boha. A Sa-

maritáni si postavili chrám na hore Garizim. Ten, čo si práve s božou pomocou zbúral.

- A to bolo... rúhanie?

- Áno.

- Prečo?

- Lebo môže byť iba jeden chrám.

- Iba jeden chrám? - prekvapene sa spýtal kráľ. - V mojej krajine ich máme stovky.

Aristandros požiadal o dovoľenie rozprávať sa so starcom s bielou bradou: - Aký je to chrám? - spýtal sa ho.

Starec sa oduševnene rozhovoril a tlmočník tlmočil: - Chrám je domom nášho Boha, jediného, ktorý existuje, Stvoriteľa neba a zeme, všetkého viditeľného i neviditeľného. On oslobodil našich otcov z otroctva v Egypte a dal im Zaslúbenú zem. Mnoho rokov býval pod stanom v meste Silos, až kým mu kráľ Šalamún nepostavil krásny Chrám žiariaci zlatom a bronzom na skale Sion v našom meste.

- A ako vyzerá? - spýtal sa Alexander. - Máš nejakú jeho podobizeň?

Keď starec počul jeho žiadosť, zachmúril sa a odsekol: - Náš Pán nemá nijaký výzor a je prísne zakázané spodobovať ho. Podoba nášho Pána je vo všetkom: v oblakoch na nebi i v kvetoch na lúke, v speve vtákov i v šume vetra medzi korunami stromov.

- Tak čo vlastne máte v chráme?

- Nič, čo by mohlo zhliadnuť ľudské oko.

- A ty si teda kto?

- Ja som hlavný kňaz. Ja tlmočím Pánovi modlitby jeho ľudu a len ja môžem vysloviť jeho meno, i to len raz do roka v najskrytejšom zákutí chrámu. A ty si kto, ak sa môžem spýtať?

Kráľ sa pozrel do tváre najprv jednému, potom druhému a napokon povedal: - Chcem vidieť chrám tvojho boha.

Sotva starý kňaz pochopil kráľove slová, padol na kolena čelom na zem a zaprisahával ho, aby to nerobil: - Prosím ťa, neznesväcuj našu svätyňu. Nikto, kto nie je obrezaný, nikto, kto nie je členom Bohom vyvoleného národa, nesmie vojsť do chrámu a ja mu v tom musím zabrániť i za cenu svojho vlastného života.

V kráľovi sa dvíhala vlna hnevu, ako vždy, keď mu niekto v niečom bránil, no Aristandros mu naznačil, aby ovládol svoj hnev, a zašepkal mu do ucha: - Rešpektuj tohto muža,